

On-line Workshop 1

Vyučovací styly a jejich využití v on-line vzdělávání

doc. PhDr. Miroslava Miklošíková,
PhD.Ostrava, 01.06.2021

Vyučovací styly

- Autoritativní učební **styl**.
- Demokratický učební **styl**.
- Liberální **vyučovací styl**.
- Nevyhraněný **vyučovací styl**.

Vyučovací styl učitele

- **Individuálně specifický způsob vyučování, který v určitém období a v určitém kontextu učitel preferuje.** (Škoda, Doulík, 2011)
- Projevuje se konkrétními strategiemi a způsoby řízení učební činnosti žáků, volbou organizačních forem, metod a postupů, preferencí typů materiálních didaktických prostředků, volbou komunikačních schémat během vyučování. Vychází z kognitivního stylu učitele a jeho preferencí určitých typů informací. (Škoda, Doulík, 2011, s.68)
- Je to svébytný postup, jímž učitel vyučuje. Má charakter metastrategie. (Mareš, 2003)

Vyučovací styl

- Společně s učebním stylem je jeho základem, jádrem kognitivní styl jedince, s jeho preferencí určitého typu informací (obtížně ovlivnitelný, vrozený).
- Vyučovací styl je **zejména ovlivněn učitelovým pojetím výuky**.
- Učitelovo pojetí je součástí učitelova profesního já. Učitelovo pojetí výuky (učitelova každodenní filosofie týkající se způsobu výběru učiva, výukových metod, komunikace se žáky apod.)
- Nejvíce ovlivnitelné jsou učitelovy vědomosti a dovednosti a způsoby řešení ped. situací.
- Často se překrývá s výchovnými styly (autoritativní, liberální, demokratický), nelze je však chápat jako synonyma

Vyučovací styl

- Učitel pomocí učiva zprostředkovává vědění a zároveň kultivuje a rozvíjí žákovu osobnost a to prostřednictvím svého vyučovacího stylu.
- Vyučovací styl zahrnuje odborné, pedagogické, didaktické, psychologické kompetence jako předpoklady k vykonávání pedagogické činnosti, včetně osobních charakteristik každého učitele. Je relativně stabilní, obtížně se mění. (Kosíková, 2011, s. 195)
- Je to mnohvrstvá množina. Nejhlubší vrstvou je **kognitivní styl**, dále **učitelovo pojetí výuky** a učitelovy **způsoby řešení pedagogických situací**, které jsou ovlivněny jeho zkušenostmi a vzděláním a nejvíce ovlivnitelná je vrstva **učitelových pedagogických vědomostí a dovedností**.

Typy vyučovacích stylů

Typologie podle **Witkina** (podle kognitivního stylu)

- **GLOBÁLNÍ** – komplexní vnímání, prvky chápe v kontextu situace, více **paidotrop**, empatičtější, častěji se přizpůsobuje potřebám a přáním žáků, rovnoměrný rozvoj všech složek osobnosti, ne jen získávání vědomostí
- **ANALYTICKÝ** – vnímá více jednotlivé prvky, odlišuje od kontextu situace, spíše **logotrop**, orientace na výkon

Typy vyučovacích stylů

Typologie podle Fenstermachera, Soltise, 2008

- **Manažerský (exekutivní)**
- **Facilitační**
- **Liberální**

Typy vyučovacích stylů (Fenstermacher, Soltis, 2008)

Rozlišují typy vyučovacích stylů podle společného rámce

- M – metody
- Ž – potřeby žáka
- U – učivo
- C – cíle
- I – interakce učitel x žák

Typy vyučovacích stylů

- **Manažerský** (exekutivní) – učitel manažer učení, obsah vzdělávání a metody, menší důraz na potřeby žáků, transmise znalostí, dobrý organizátor, efektivní učení, systematický, zdůrazňuje **metody M**, **učivo U** znalosti. Zaměřuje se na výsledky, na to, jak znalosti získávat, hlavní cíl je dobré zvládnutí učiva, efektivní řízení učebních procesů, menší důraz na vnímání potřeb žáků (řízení třídy, nakládání s časem ve třídě). Podporuje poslušnost a konformitu

Typy vyučovacích stylů

- **Facilitační – rozvoj osobnosti žáka Ž**, vzdělávací cíle C, vztahy a interakce s žákem, zvládnutí učiva není cílem, ale prostředek k dosažení rozvoje individuality žáka, zaměřuje se, **na žáka**, vztahy, cíle. Vnímá žáka jako někoho, kdo přichází do školy již s velkým množstvím znalostí a vědomostí, povzbuzuje, pečuje o jeho osobnostní rozvoj.

Typy vyučovacích stylů

- **Liberální** (pragmatický) – **dominantní jsou vzdělávací cíle C a znalost učiva U**, vedlejší jsou vyučovací metody, potřeby žáků, vztah mezi učitelem a žákem, zaměřuje se na **učivo a cíle**. Zabývá se primárně tím, k jakému účelu budou znalosti využity, znalosti nejsou cílem samy o sobě, ale prostředkem k uvádění žáka do vědění a poznání směřující k vývoji lidského druhu. Usiluje o výchovu ušlechtilé a kompetentní osobnosti, intelektuální dědictví, povzbuzuje žáka ke shromažďování moudrosti a poznání, cílem jsou vznešené ideály, hledání pravdy, poznání a krásy. Podporuje skepticismus a autonomii.

Typologie vyučovacích stylů Sternberg

Tzv. intelektové styly

- **Monarchistický** - definován orientací na jednotlivý cíl nebo potřebu, připouští jedinou cestu k vytyčenému cíli, netolerantní, rigidní, má tendenci zjednodušovat problémy, nezajímá se o příčiny.
- **Hierarchický** – definuje více cílů a pořadí jejich dosahování, učitelé jsou tolerantní a flexibilní.
- **Oligarchický** – potíže s vymezením priorit a cílů, je nerozhodný, upřednostňuje komplexnost, která vede k složitosti a nepřehlednosti.
- **Anarchistický** – vymezuje velké množství cílů, nejasně chápané, přistupuje k problémům náhodně, chová se nevyzpytatelně, zbrklý v rozhodování, jindy váhavý.

Vyučovací styl učitele a učební styl žáka

- Diagnostika učebních stylů žáků je klíčová pro efektivitu výuky.
- Učitel pak volí didaktické zpracování, metody, učivo.
- Má učitel možnost ovlivňovat styly učení svých žáků?
- Má možnost ovlivňovat vlastní vyučovací styl?

Vyučovací styl

Zamyslete se :

- Volba vlastního vyučovacího stylu. Jaký učební styl vám vyhovuje?
- Kdo je skutečně dobrý učitel?
- Učební styl žáka a vyučovací styl učitele, je zde souvislost?

Zdroje:

- Fenstermacher, Soltis. (2008). **Vyučovací styl**. Praha: Portál.
- Kosíková, V. (2011) **Psychologie vzdělávání a její psychodidaktické aspekty**. Praha: Grada.
- Škoda, J., Doulík, P. (2011) **Psychodidaktika**. Metody efektivního a smysluplného učení a vyučování. Vyd. 1. Praha: Grada.
- Mareš, J. (2013). **Pedagogická psychologie**. Portál.